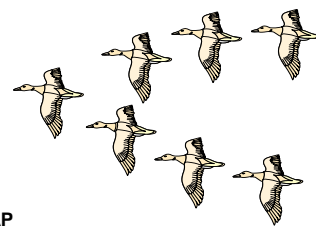

In vogelvlucht

MEDEDELINGENBLAD VAN DE VOGELWERKGROEP VAN HET HOEKSCHEWAARDS LANDSCHAP

Nummer 18, maart 2008

Ten geleide

De oogst aan kopij is deze keer wat minder groot dan die van de laatste paar maal. Maar nog steeds de moeite waard. Alle auteurs hartelijk dank voor hun bijdragen.

Naar aanleiding van onze vraag eens naar de opmaak van onze nieuwsbrief te kijken zijn er een paar suggesties binnengekomen waar we door vakanties en ziekte nog niet veel mee hebben kunnen doen, maar we zijn het niet vergeten.

Dit nummer zal via de coördinatoren ook als pdf worden gedistribueerd.

Joke Boerlage
Piet Bronder

UILOFIEL

Waarom is de zegetocht door dit land van kerkuilen te danken? In de Hoeksche Waard in ieder geval aan de enthousiaste inzet van een team leden van de vogelwerkgroep. Op Goeree-Overflakkee is het niet anders en waarschijnlijk gaat dat ook op voor elders. Het karakter van voorzitter Janus van onze vogelwerkgroep vertoont uilofiele trekjes. Dat blijkt onder andere uit gepeuter in uilenbraakballen aan de keukentafel van echtgenote Liesbeth. Nadat onder Janus' charismatische regie eerst de steenuil weer wat grond onder de voeten kreeg, ging nadien tijdens bijeenkomsten van de vogelwerkgroep vaak het woord 'kerkuil' vallen. Nu en dan werd er eentje gemeld, het meest dood langs de weg. Maar de geest was uit de fles. De meest uilofiele en representatieve leden van de vogelwerkgroep gingen letterlijk de boer op, het eerst langs die adressen waar er wel eens eentje was waargenomen. Meestal kreeg het promotieteam toestemming in de schuur een kast te plaatsen, zij het soms pas na bezwerende volzinnen. Nijvere vrijwilligers vingden aan met timmeren en zo ontstond een netwerk van 55 kerkuilkasten, die na halsbrekend trapezewerk op wankelende ladders, boven in schuren werden geïnstalleerd. Alleen... geen kerkuilen, bijna 15 jaar lang, waardoor bij het team het elan een knauw kreeg. Tot in juli 2000 biologisch boer Art van Gaal van het Zwartsluisje 's nachts uit de al jaren bij hem hangende kast sinistere geluiden opving. Hij waarschuwde Rob Burgmans, die ooit het uilenonderkomen in zijn schuur had aangebracht. Geluiden, poep, veren, braakballen ... Rob was met zijn diagnose gauw klaar: jonge kerkuilen! Voorzitter Janus was in Centraal-IJssland, naar bleek een locatie buiten bereik van mobieltjes. Vanaf het moment dat hij daar wèl op de hoogte was van het blijde kerkuilennieuws, had hij zijn gedachten meer bij de gebeurtenissen op het Zwartsluisje dan bij IJssland. De pullen kregen een ring, van Gaal veel schouderklopjes en, na afloop, met enig ceremonieel, het boek 'De vogels van de Hoeksche Waard'. Bij die gelegenheid wees hij op de duidelijke sporen die de uilen op de in zijn schuur aanwezige spullen achterlieten, bewijzen waar geen speld tussen te krijgen was. Bij schemering dromden vogelwerkgroepleden samen op akkers achter de boerderij om getuige te zijn van het uitvliegen van de kerkuilen... 'hoeveel gisteravond?' was in die dagen een veel gestelde vraag.

Met hernieuwd elan gingen in schuren nog meer uilenkasten omhoog. Omdat Cees Veerman als minister van onder andere 'Natuur' best het symbool van de wijsheid broedend in zijn schuur kon gebruiken, ook in zijn boerderij onder Piershil. Maar na de première bij van Gaal ging het nog maar mondjesmaat, en dan alleen in 'West'. Dat stak, want enige rivaliteit tussen de afdelingen West en Oost van de Hoeksche Waardse vogelwerkgroep valt niet te ontkennen. Om volledig te zijn, onze

uilofiele voorzitter woont in Oost. Het promiscuë karakter van de kerkuilensamenleving hielp een handje. Toen zomer 2004 in de vogelklas Karel Schot twee revalidatie-vogels samen in een onderkomen werden gezet, doodden deze het wachten op genezing door vijf jongen te oroduceren. Het hele spul, twee adulte en vijf halfwas vogels, ging naar een grote hobby-boerderij onder Numansdorp. Dagelijks pendelde de eigenaar op en neer naar een dierenwinkel voor kuikens en muizen... een actie die wellicht niet de goedkeuring wegdraagt van de Partij voor de Dieren, maar die er wel toe leidde dat sindsdien de schuur permanent bezet is door een wild broedpaar.

Met vijf broedparen waaronder eindelijk eentje in Oost kwam de doorbraak in 2006. Het paartje in Oost vestigde zich in de kast bij Wil Bouwmeester, die op slag zo mogelijk nog meer uilofiel werd dan voorzitter Janus. Die schuur moest tegen de grond, maar Wil zette de architect aan het werk om in de nieuwe een riant kerkuilonderkomen onder te brengen. Het muizenjaar 2007 bracht victorie: tenminste 12 broedsels met in het najaar kroostrijke volglegsels: 6 jongen bij Wil en 8 bij Cees Veerman, die hiermede zijn intrede in het kerkuilennetwerk krachtig onderstreepte. Is het symbolisch dat de uilen wachten bij Veerman te gaan broeden tot deze was overgestapt van Landbouw naar Natuurmonumenten? Voer voor een uilenpsycholoog, nietwaar? Minimaal 58 jongen in 2007, waarvan vele werden geringd. Het werd een vertrouwd beeld in Hoeksche Waardse boerenschuren. De massieve gestalte van ringvergunninghouder Adrie van der Heiden – A3 voor zijn vrienden – op de schuurvloer, aanwijzingen roepend naar het fragiele silhouet van Rob, die halverwege vloer en nok op een heftig wiebelende ladder het evenwicht probeert te bewaren. Gelijk Tarzan gewoon was te doen met zijn Jane, houdt Rob een weerbarstige kerkuil tegen zijn T-shirt gedrukt. In tegenstelling tot Jane, heeft die pul zijn al forse klauwen in Robs tors geplaatst... over uilofielen gesproken!

Nù valt tijdens de bijeenkomsten van de vogelwerkgroep veel zorgwekkends te beluisteren over de ransuil. Wordt vervolgd dus.

GLO

HWL-VOGELDAG 2008 OP DERDE KERSTDAG

De voorgaande zes edities van de HWL-vogeldag werden telkens op een andere datum in het jaar gehouden, zodat we telkens een andere vogelbevolking voor de verrekijkers zagen verschijnen. Dat resulteerde in behoorlijk verschillende lijsten, een leuk stukje dynamiek vertolkend. De maanden april, mei (2x), augustus, september en oktober zijn al aan bod geweest

Na afloop van de ochtend van vorig jaar kwam al pratend in Klein Profijt een deelnemer met de suggestie naar voren om de vogeldag eens hartje winter te organiseren. Waarom niet, gaan we gewoon doen. Of we dan bij elkaar ook de 100 soorten grens zullen passeren? We zullen zien. Met als extraatje de vraag aan de deelnemers het totaal aantal soorten te voorspellen.

Het is nog wat vroeg, maar agenda's zijn zomaar volgeboekt tegenwoordig. Daarom nu alvast de aankondiging dat de zevende HWL-vogeldag gepland staat op 27 december 2008. Meer info in het najaar.

Martin Benard

PATRIJZENSTAND STABIEL OP LAAG NIVEAU

Aan de oproep gedurende de maanden december 2006 tot met april 2007 Patrijzen door te geven werd veel gehoor gegeven. In totaal gaven ongeveer 35 mensen meldingen door, veelal uit de VWG, maar ook wel van daarbuiten. Daar zijn we heel blij mee, want zonder medewerking van velen is een project als dit kansloos.

Aanleiding onderzoek patrijzenstand

De dramatische achtergang in de tweede helft van de vorige eeuw, waarbij de Patrijzenstand gedecimeerd is, hebben wij uitvoerig beschreven in In Vogelvlucht nummer 12, maart 2005. Die achteruitgang en de gegevens uit de SOVON broedvogelatlas van 2002, een nieuw ijkpunt na de verschijning van onze eigen avifauna in 1999, drong ruim vier jaar geleden de vraag op of we de Patrijs binnen afzienbare tijd tot de voormalige broedvogels van de Hoeksche Waard moesten

rekenen. Het eerste tijdelijke project in de winter van 2003/2004 werd door veel medewerking een succes. We konden constateren dat er nog rond de 200 Patrijzen op het eiland aanwezig waren in de winter van 2003/2004, resulterend in minimaal 75 broedparen in het voorjaar van 2004. Met deze stand kan het nog alle kanten uit, zodat periodiek een vinger aan de pols wenselijk lijkt. Resultierend in een nieuwe zes maanden durende registratie van Patrijzen van november 2006 tot en met april 2007.

Waarnemingen 2006/2007

In totaal werden 173 meldingen van Patrijzen doorgegeven. Hoewel het aantal meldingen vrijwel gelijk is aan 2003/2004, waren er minder waarnemers bij betrokken, maar vielen er in 2006/2007 meer waarnemingen binnen de ijkperiode november tot april, namelijk 166 tegen 133. Een hogere 'concentratie' van waarnemingen dus. Het aantal waarnemingen van wintergroepen, tot begin februari, en dat van paartjes, vanaf begin februari, was ongeveer gelijk: tussen de 85 en 90. Ruim voldoende om een goede en gefundeerde analyse mogelijk te maken.

Wintergroepen

Evenals drie jaar eerder werden ook nu veel wintergroepen meermaals gezien. Dat is van belang om in te schatten of er een compleet beeld kan worden gevormd. Hoe meer meervoudige meldingen, hoe completer het beeld zal zijn. Slechts enkele keren werd een groep eenmalig genoteerd. Dit suggereert overigens wel dat er sprake kan zijn van een kleine onderschatting als we uitsluitend afgaan op de gemelde groepen. Bij de populatieschatting is hiermee rekening gehouden.

Er werd bij de uitwerking gelet op de uiteenlopende data van meldingen in combinatie met de afstand tot eerdere waarneemplaatsen. Uitkomst daarvan is dat de wintergroepen zich hooguit over twee kilometer verplaatsten binnen een maand of in een aantal gevallen zelfs over drie maanden gerekend. Als de waarnemingen verder dan twee kilometer uit elkaar lagen en de data lagen meer dan twee maanden uit elkaar, dan werd dat als dezelfde groep beschouwd, tenzij dat door andere waarnemingen werd tegengesproken. Anderzijds zijn er meerdere groepen actief binnen een straal van twee kilometer, zoals het geval was rond het Vuurbaken en de Buitendijk bij Zuid-Beijerland. Door alle groepen met datumaanduiding op een kaart in te tekenen, kon een goed beeld worden verkregen van de winterpopulatie Patrijzen.

Verspreiding

Hoewel Patrijzen nog redelijk verspreid over de Hoeksche Waard voorkomen, is er wel sprake van een zekere concentratie in het gebied globaal tussen het Vuurbaken, de Hitsertse Kade bij Zuid-Beijerland en de A29, waar ongeveer eenderde van de totale Hoeksche Waardse populatie zich ophield. In verhouding met de aantallen van vroeger mag je het woord concentratie eigenlijk niet gebruiken. Opvallend 'leeg' is het in ruime cirkels rond de Eendragtspolder en de Sint Anthoniepolder. In beide gevallen is in een gebied van ongeveer 20 km² geen enkele Patrijs doorgegeven. Hieronder volgt een opsomming van de maximum aantallen Patrijzen per gebied in de winter van 2006/2007. In een aantal gevallen, zeker bij aantallen hoger dan 10, betreft het vaak twee of drie groepen.

Polder Oude Korendijk: 7 (omg. Westdijk)
Polder Nieuw-Piershil: 14 (omg. Oudendijk)
Spuidijk Nieuw-Beijerland: 11
Polder Oud-Beijerland: 9 (omg. Kwakscheweg)
Vuurbaken-Zuidzijde: 22
Polders Groot- en Klein Zuid-Beijerland: 21 (noord en oost van ZBL)
Buitendijk Zuid-Beijerland: 14 (omg. Hitsertse kade)
Omgeving Schenkeldijk ZBL: 11
Stougjesdijk: 3 (omg. A29)
Volgerlandseweg: 4
Omgeving Heinenoordtunnel: 2-4 (?)
Polder Moerkerken: 7 (rond N217)
Het Westmaas Nieuwland: 13 (omg. Kreupeleweg)
Hoeksche Weg: 5 (tegen Oudendijk)
Waleweg Oudeland: 7 (tegen Oudendijk)

Polder Groot-Cromstrijen: 10
Omgeving De Klem: 10
Polder Nieuw-Bonaventura: 12 (noordelijk deel)
Strijense Polder: 9

Deze opsomming telt 195 Patrijzen. Genoemde aantallen betreffen het maximum, bij meerdere meldingen is telkens het hoogste aantal aangehouden (conform Hustings et.al. 1985). Ook is het mogelijk dat eerst een grotere groep werd gemeld en later in dezelfde omgeving op verschillende data meerdere kleinere groepen.

Aangezien in deze getallen nog een kleine onderschatting zal zitten, schatten we dat het bestand Patrijzen in de winter van 2006/2007 uit ongeveer 200-210 exemplaren bestaat. Daarmee komt de schatting ietsje hoger uit dan drie jaar eerder: ongeveer 10 stuks. Een marginaal verschil, maar de conclusie dat de stand minimaal stabiel is gebleven stemt tot tevredenheid.

De gemiddelde groepsgrootte bedroeg gedurende de zes weken voorafgaand aan de paarvorming in februari 6,4 vogels (n=58). Dit is exact gelijk aan drie jaar eerder en zou kunnen duiden op een redelijk goed broedseizoen. Zie ook In Vogelvlucht nr.12, maart 2005.

Paartjes

De paarvorming in februari was weer mooi uit de waarnemingen af te leiden. Niet zo abrupt als in het voorjaar van 2004 (toen in tweede week van februari in een enkele dag de groepen uiteen leken te zijn gevallen in paartjes), maar toch in betrekkelijk korte tijd vond in 2007 de paarvorming plaats. Werd in januari nog geen paartje gesignaleerd, vanaf de tweede helft van februari werden nog uitsluitend paartjes gemeld. Daarmee is aangetoond dat binnen de eerste twee weken van februari de paarvorming zijn beslag kreeg. Dat is opnieuw redelijk vroeg, wat door het zachte weer kan zijn veroorzaakt.

De paartjes zijn veel mobieler dan de wintergroepen en duiken op veel plaatsen op, maar de eerder genoemde lege gebieden blijven opvallend genoeg geheel leeg! Terwijl de periode van meldingen van paartjes doorliep tot eind april. Wel een bevestiging dat daar inderdaad geen Patrijzen hebben gezeten. Het aantal gemelde paartjes dekt niet geheel de aantallen van de wintergroepen, maar zeker door te vergelijken met de verzamelde gegevens uit 2004 kan een goede schatting worden gemaakt van de broedparen. Dat moeten minimaal 80 broedparen zijn geweest, een kleine vergelijkbare stijging als bij de wintergroepen, wat niet meer dan logisch is.

Toekomst?

De dalende trend van vorige eeuw lijkt weliswaar te zijn gestopt, maar gezien de geringe populatie is de soort in de Hoeksche Waard nog steeds erg kwetsbaar. De komst van meer roofvogels naar de Hoeksche Waard heeft de populatie in ieder geval geen kwaad gedaan. Daarmee kunnen we een hardnekkig misverstand uit de weg ruimen. Wellicht hebben de inmiddels her en der ingezaaide akkerranden wel een positief effect gehad.

Met de huidige populatie blijft het interessant na te gaan wat de toekomst de Patrijzen brengt. De toekomst die nog steeds onzeker is. Het is de bedoeling het onderzoek naar de Patrijzenpopulatie over drie jaar opnieuw uit te voeren. Te zijner tijd doen we graag weer een beroep op alle vogelaars, want uitsluitend met brede medewerking kan zo'n onderzoek slagen. Wellicht dat we dan voldoende materiaal hebben er een landelijk artikel van te maken. Er is namelijk ook landelijk veel aandacht voor de soort, getuige het lijvige rapport dat in 2007 uitkwam van bureau Altenburg & Wymenga in opdracht van Vogelbescherming Nederland.

Dank

Zonder de medewerking van allen die waarnemingen doorgaven, was het onmogelijk geweest dit vervolgverhaal te schrijven. Zij allen worden vriendelijk bedankt! Van de volgende personen ontvingen we waarnemingen, waarvan sommigen via de HWL-site:

Peter de Barse, Han Benard, Martin Benard, Truus van Belle, Joop van de Berg, Kees van de Berg, Joke Boerlage, Rob Burgmans, Nel van Dam, Evert Dolman, Frans IJsselstein, Piet van Geemert, Els van Gelder, Frank van Gessele, Winny Gevers, Leen Goudswaard, J. Havelaar, Michel Hitzerd, Dick van Houwelingen, Gert Huijzers, Koen van der Jagt, Pleun Klein, Menno Korbijn, Kees van Leenen, Joop Leeuwis, Arie Leijdens, Arie en Leen van der Linden, Els Marijs, Gerard Nelemans, René den

Ouden, Gerard Ouweneel, Martin Prins, Ruud van Unen, Ronald in 't Veld, Janus Verkerk, Hans Willemsen.

Martin Benard

Literatuur

- Benard M. 2005. Patrijzenstand stabiliseert zich? In Vogelvlucht nummer 12, maart 2005.
- Hustings F. Patrijs Perdix perdix. Pp.178-179 in: SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002, Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Naturalis, KNNV en EIS-Nederland, Leiden.
- Hustings M.F.H., Kwak R.G.M., opdam P.F.M. en Reijnen M.J.S.M. 1985. Vogelinventarisatie. Achtergronden, richtlijnen en verslaglegging. Natuurbeheer in Nederland deel 3. Pudoc/ Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, Wageningen/Zeist.
- Kuijper D.P.J. 2007. De Patrijs in Nederland. Oorzaak van achteruitgang en mogelijkheden voor herstel. A&W-rapport 931. Altenburg & Wybenga, ecologisch onderzoek, Veenwouden.

BROEDVOGELINVENTARISATIE RESERVAAT OUDELAND VAN STRIJEN 2007

Voorjaar 2007 hielpen leden van onze vogelwerkgroep mee aan het inventariseren van broedvogels in het reservaat Oudeland van Strijen. Staatsbosbeheer houdt een vinger aan de pols daar waar het gaat om de ontwikkeling van broedvogels in door hun beheerde terreinen. Naast broedvogels is er gekeken naar aanwezige flora en ook is er een uitgebreide nachtvlindervangst georganiseerd o.a. met specialisten van de vlinderwerkgroep.

Op het moment van dit schrijven wordt gewerkt aan een eindrapportage door Ab van Dorp de biologisch onderzoeker van Staatsbosbeheer.

Eerdere inventarisaties vonden plaats in 1997 en 2004. De ontwikkeling van het gebied gaat snel en een vergelijking dringt zich dan ook op.

Ronduit stormachtig was de toename van broedende zomerganzen als Grauwe gans, Canadese gans en in mindere mate Brand- Nijl- en soepganzen. De populatie Canadese ganzen broedt in z'n geheel in het noordelijke deel van het reservaat en verdubbelde in 3 jaar tijd. Grauwe ganzen gingen in 10 jaar tijd van 0 via 11 naar 93 broedparen dit jaar. Een toch wel zorgelijke ontwikkeling gezien de problemen met landbouw.

Volgens de huidige BMP criteria zouden soorten als Smient en Wintertaling als broedvogel meegeteld mogen worden. Juvenielen werden echter niet waargenomen. Hetzelfde gold in 2004 voor de Kemphaan en Roerdomp, soorten die in 2007 ontbreken op de lijst.

Spectaculair is ook de toename van Krakeend van 2 paar in 1997 via 64 paar in 2004 naar 90 paren nu. Destemeeer opvallend omdat de inventarisatie van 2004 (Hoekstein) met eenden veel hoger uitvalt dan die van 2007. Zo vertonen de cijfers van Kuifeend, Slobeend en vooral Wilde eend grillige patronen.

Patrijs, Waterral, Steltkluut en Kleine plevier verdwenen in 2007 als broedvogel en de stand van Gele kwikstaart nam dramatische vormen aan.

Opvallend is voorts het hoge en stabiele aantal Veldleeuweriken in alle drie de onderzoeksjaren.

Een nieuwkomer is de ijsvogel die op het randje van het reservaat een nest had. Broedsucces bleef uit. Ook de vestiging van Kokmeeuw was nieuw.

Wat voorts opviel was de toename van Kluut en Visdief. Over het broedsucces van de laatste soort bestaan echter twijfels aangezien midden in de broedtijd een groep Limousins werd losgelaten die danig huishielden onder de broedvogels van het noordelijk deel van het reservaat. Een zaak die in het beleid en beheersplan zeker aandacht verdient!

In het oog springend was zeker de toename van de Rietzanger. De stand ging in 3 jaar tijd van 77 naar 121 paar. Bijna een verdubbeling. Temeer daar de andere moerasvogels zoals Kleine karekiet en Bosrietzanger een lichte daling lieten zien.

Opvallende doortrekkers die werden gezien waren o.a. behoorlijke aantallen Bokjes en half april ontbraken Beflijsters en Paapjes zelden in de telling. Ook werden de gehele broedtijd Slechtvalken gezien.

Janus Verkerk

BROEDVOGELOVERZICHT VAN HET OUDELAND VAN STRIJEN 1997 T/M 2007.

SOORT	1997	2004	2007
Fuut	6	10	8
Roerdomp	0	1	0
Knobbelzwaan	11	17	13
Grauwe gans	0	11	93
Soepgans	0	0	6
Canadese gans	0	25	54
Brandgans	0	1	5
Zwaangans	0	0	5
Nijlgans	0	5	9
Bergeend	0	6	5
Smient	0	1	2
Krakeend	2	64	90
Wintertaling	0	2	2
Wilde eend	101	414	265
Soepeend	0	0	2
Zomertaling	6	2	1
Slobeend	53	102	74
Kuifeend	30	67	49
Bruine kiekendief	1	9	7
Buizerd	0	1	1
Kwartel	40	2	1
Patrijs	6	2	0
Fazant	24	41	56
Waterral	0	2	0
Waterhoen	18	6	16
Meerkoet	97	163	136
Scholekster	46	37	35
Steltkluut	0	1	0
Kluut	0	11	30
Kleine plevier	2	2	0
Kievit	118	158	184
Watersnip	1	3	2
Grutto	78	134	133
Tureluur	18	63	54
Kemphaan	0	2	0
Kokmeeuw	0	0	1
Visdief	0	3	23
Holenduif	0	4	2
Houtduif	0	3	7
Turkse tortel	0	1	0
Koekoek	0	4	5
IJsvogel	0	0	1
Gr. bonte specht	0	0	1
Boerenwaluw	9	5	5
Veldleeuwerik	114	104	101
Graspieper	48	96	123
Gele kwikstaart	34	13	5
Witte kwikstaart	6	4	2
Winterkoning	0	10	24
Blauwborst	6	37	37
Merel	1	3	6
Zanglijster	0	0	1
Sprinkhaanzanger	0	8	12

Rietzanger	3	77	121
Bosrietzanger	4	102	90
Kleine karekiet	3	124	108
Spotvogel	0	1	0
Grasmus	0	9	12
Tuinfluitier	0	4	4
Tijftjaf	0	1	2
Fitis	0	21	36
Pimpelmees	0	0	2
Koolmees	0	1	4
Gaai	0	1	1
Ekster	0	1	1
Zwarte kraai	0	4	4
Spreeuw	2	3	1
Huisemus	1	0	0
Ringmus	0	2	3
Putter	0	1	4
Groenling	0	0	1
Kneu	1	5	7
Rietgors	12	85	82
Aantal soorten	34	64	64

RESULTATEN VAN DE ROOFVOGEL INVENTARISATIE 2007: WOUW !

In 2006 was er een extreme dip in het aantal broedende torenvalken. Het was te verwachten dat dit te maken had met te weinig voedsel (een jaar met weinig muizen) en dat het niet betekende dat er ineens haast geen torenvalken meer zijn. Maar gezien de negatieve trend in het aantal torenvalken van de laatste jaren (2000-2004) is het toch erg geruststellend als het aantal torenvalken na het dramajaar 2006 weer omhoog gaat. En dat deed het gelukkig ook: en hoe !

2007 was overduidelijk een goed muizenjaar, dit was bijvoorbeeld ook te merken aan de kerkuil: 12 broedgevallen (5 in Oost, 5 in West en 2 op Tiengemeten, bron: Rob Burgmans en Janus Verkerk) en zelfs 2 paren die een tweede broedsel hadden!

Ook de torenvalken profiteerden van de goede muizenstand: er werden dit jaar in de oost helft van de Hoeksche Waard 21 paar legsels vastgesteld met een gemiddelde legselgrootte van 5,7 eieren per legsel ! Ter vergelijking: in 2006 waren er 9 broedsels met gemiddeld 4,0 eieren, een overduidelijk bewijs dat de torenvalken dit jaar beter zagen zitten dan 2006.

In één kast vonden we zelfs 6,5 verse muis, zie de foto hierboven (de 0,5 muis hebben we u bespaard). Het spreekt voor zich dat we de torenvalkenmaaltijd hebben teruggelegd in kast.

Maar er gebeurde nog meer spectaculairs:

Aan de zuidkant van de Hoeksche Waard, tussen Strijensas en de Ambachtsheerlijkheid, werden opvallend veel waarnemingen gedaan van de zwarte wouw !

De zwarte wouw is een vogel die voorkomt in Europa, Afrika, Azië en Australië (maar niet in Noord of Zuid Amerika) maar in Europa broeden ze eigenlijk alleen maar ten oosten van Nederland, bijvoorbeeld in Duitsland. Soms doet er een paartje zwarte wouw in Nederland een broedpoging, maar dan uiteraard eigenlijk altijd aan de oostkant van Nederland. Dit gebeurt lang niet elk jaar maar toevallig was dat in 2006 met 2 paartjes het geval, beide zijn trouwens mislukt.

Groot was de opwindning toen de tekenen steeds meer gingen wijzen op een broedpoging in onze eigen Hoeksche Waard: soms werden er 2 gezien, ze werden ook steeds later in het jaar gezien, en zelfs een keer slepend met een tak ! Uiteindelijk bleken ze bezig aan een nest op de Ambachtsheerlijkheid, maar ook deze broedpoging is helaas mislukt (Gerard Ouweneel e.a, zie artikel in de vorige "In Vogelvlucht").

Nieuw is ook dat er gelukkig weer roofvogel meldingen binnenkomen vanuit West Hoeksche Waard (Els Marijs, Rob Burgmans). De tabel "2007 West" onderaan deze pagina geeft de aantallen gevonden roofvogelterritoria weer, van deze territoria zijn ook nestkaarten naar Sovon gestuurd.

Niet nieuw, maar nog steeds een heugelijk feit is dat de slechtvalk van de Haringvlietbrug er weer broedde en weer (minimaal) 2 jongen grootbracht (Ronald in't Veld). Wel nieuw is dat er ook 2 slechtvalken werden gezien in de hoogspanningsmasten nabij het Spui (Els Marijs en Winny Gevers). Eerst werden er steeds 2 gezien en vanaf half maart werd er telkens nog maar één gezien: typische het beeld van een broedpoging, immers ééntje zit op het nest. Vanaf half mei worden er weer 2 slechtvalken gezien. Wat daartussen is gebeurd kunnen we alleen maar raden. Volgend jaar met z'n allen goed opletten dus.

Bij de havik lijkt het erop dat is 2 territoria niet is gebroed: alhoewel er wel haviken zijn gezien is er geen nest gevonden. Van enkele andere nesten weten we niet voldoende zodat er maar 3 nesten overblijven waarvan de afloop bekend is. Op één van die 3 nesten is het gedeeltelijk fout gegaan: daar lag één van de twee jongen halfvolgroeid dood onder het nest.

De sperwer raakte (qua onderzoek) ook dit jaar weer een beetje ondergesneeuwd onder het werk voor de buizerds. De daling in het aantal gevonden sperwers duidt dus waarschijnlijk op een kleiner aandeel in velduren dan op een achteruitgang in het aantal sperwers. Het aantal jongen per geslaagd nest is voor havik en sperwer vergelijkbaar met vorig jaar.

Er zijn in 2007 weer 5 boomvalk nesten vastgesteld, 1 in een boom en de overige 4 in een hoogspanningsmast. Daarvan mislukten er zeker 2 en bijna zeker ook een derde. Waarschijnlijk is dit het gevolg van de soms fikse regenbuien in de jongenperiode. De 2 geslaagde paren brachten allebei 2 jongen groot. Opmerkelijk was hierbij dat 3 paar op hetzelfde stuk hoogspanningsleiding zat waarbij de verste twee op 2,4Km uit elkaar zaten, de derde (mislukt) zat er grofweg middenin.

De buizerd leek ook te profiteren van de betere muizenstand. Er werden ongeveer evenveel territoria met een broedpoging geconstateerd maar daarvan waren er aanzienlijk meer ook werkelijk succesvol. Ook vlogen er nog eens meer jongen per nest uit. Dit alles leverde dit jaar 55 jongen op tegenover 31 vorig jaar, ruim 70% meer dus !

De parende stelletje buizerds op de foto hiernaar is een speciaal geval: in het naseizoen van 2006 beschadigde het vrouwtje haar vleugel. Ze werd door Arjan naar de vogelopvang "Karel Schot" gebracht. Nadat ze daar was

ze in de vogelklas was aangesterkt en had bewezen dat ze weer kon vliegen en zelf prooien vangen werd ze op 30 september 2006 weer in haar eigen territorium losgelaten.

Als afscheidscadeau kreeg ze een roze kleurring om haar poot mee. Die maakte het mogelijk dat we haar konden herkennen toen we haar dit jaar, 1,5 Km verderop, weer bij een nest tegenkwamen. Dit jaar ging alles gelukkig goed en heeft ze 2 jongen grootgebracht.

Elk jaar proberen een klein aantal buizerds weer te nestelen op wat minder geschikte plaatsen zoals bijvoorbeeld hoogspanningsmasten en boomgaarden. Dit heeft er ongetwijfeld mee te maken dat de beste territoria al bezet zijn en dat nieuwkomers het zullen moeten doen met de minder geschikte nestplaatsen.

Zo ook dit jaar weer: één buizerd betrok een oud kraaiennest in een hoogspanningsmast (mislukt) en 2 paartjes probeerden het in een windhaag van een boomgaard. Één van die twee koos een gaard uit waar jonge boompje moesten worden geplant en die werd helaas dus verstoord, in het verlaten nest lagen 2 ingepikte eieren.

Het andere paar broedde weer in dezelfde haag waar ze vorig jaar ook een mislukt poging hadden gedaan. Sinds wij in 2000 startten met het roofvogelonderzoek in deze vorm is het nog niet vastgesteld dat er een broedsel in een boomgaard (die nog in gebruik is) is geslaagd. In het begin van het jaar lijkt zo'n boomgaard wel een goede nestplaats, maar gaandeweg het broedseizoen/fruitseizoen wordt het dan toch schijnbaar te druk en verlaten ze het nest. Dit jaar ging het beter: er zijn 2 prachtige jongen uitgevlogen !

De cijfers voor 2007:

Bij alle tabellen geldt dat van een aantal nesten wel bekend is of ze zijn geslaagd of mislukt maar dat er ook nesten zijn waar we niet precies weten hoe het is afgelopen. Daardoor is het mogelijk dat er bijvoorbeeld 10 broedpogingen zijn met 5 geslaagde en 2 mislukte. Van de overige 3 broedpogingen is dus niet (met zekerheid) bekend hoe het is afgelopen.

2007 West	Actieve Territoria	Succesvolle Paren	Mislukt	Aantal Jongen	Gem. Aantal Jongen
Buizerd	9	5	-	8	1,6
Havik	1	-	-	-	-
Sperwer	2	2	-	7	3,5
Torenvalk	1	1	-	5	-
Slechtvalk	1	-	1 ?	-	-
Totaal	14	8	-	15	-

Er zijn in de oostelijke helft van de Hoeksche Waard 87 roofvogelterritoria geteld, deze stijging is vrijwel volledig toe te schrijven aan de torenvalk.

2007 Oost	Actieve Territoria	Succesvolle Paren	Mislukt	Aantal Jongen	Gem. Aantal Jongen
Buizerd	47	26	6	55	2,1
Havik	6	3	-	7	2,3
Sperwer	6	4	1	12	3
Boomvalk	5	2	3	4	2
Torenvalk	21	19	2	86	4,5
Slechtvalk	1	1	-	2	-
Zwarte Wouw	1	-	1	-	-
Totaal	87	55	13	166	-

Ter vergelijking het vorige jaar:

2006 Oost	Actieve Territoria	Succesvolle Paren	Mislukt	Aantal Jongen	Gem. Aantal Jongen
Buizerd	46	20	14	31	1,6
Havik	8	5	-	11	2,2
Sperwer	9	7	1	21	3
Boomvalk	5	4	-	6	1,5
Torenvalk	9	7	2	23	3,3
Slechtvalk	1	1	-	2	-
Totaal	78	44	17	94	-

Voor de vergelijking zijn beide tabellen exclusief de Ventjagersplaten.

Hierbij wil ik de volgende personen hartelijk bedanken voor hun hulp:

Ronald in't Veld, Arjan & Leone Leeuwenburgh, Rob Burgmans, Els Marijs, Dick van Houwelingen, Janus Verkerk, Jaap-Jan Leeuwenburgh, Arie en Leen vd Linden, Hans Westerlaken, Gerard Ouweneel, Michel Hitzerd, Henk Visser, Menno Korbijn, Peter de Barse, Han Benard, Sjoerd en Erwin Reinstra, Winny Gevers, Ad Groeneveld, Jaap Schelling en Norman van Swelm

ROOFVOGELTELLING JANUARI 2008

Alweer voor de 24ste maal werden de Hoekschewaardse roofvogels tijdens een éénmalige wintertelling in beeld gebracht. De telperiode was deze keer vastgesteld in het week-end van 12 januari met de week en het week-end van 19 januari als uitloop. Mede doordat de watervogeltellingen ook in het eerste week-end vielen werd door veel tellers geteld in de week of het week-end na 12 januari.

Uitsluitend op de eerste 2 teldagen was er sprake van redelijk telweer. Zaterdag werd het na 11 uur 's morgens zelfs uitstekend weer om roofvogels te tellen met een opklarende hemel nadat het de dagen ervoor regenachtig was geweest. Diegenen die na het voorkeursweek-end hebben geteld werden geconfronteerd met regen en vrijwel de gehele week waaide het zeer sterk hetgeen de telling zeker negatief beïnvloed moet hebben. De uitkomsten tussen de verschillende atlasblokken gaven dan ook grote verschillen te zien. Hoewel de telomstandigheden verre van optimaal waren is de algehele indruk toch wel dat de telling goed kon worden uitgevoerd. De uitkomsten zijn natuurlijk altijd maar een moment opname die ook nog eens sterk worden beïnvloed door factoren als het weer in de voorgaande maanden, eventuele lokale muizenplagen etc. Wanneer echter de telreeksen op langere termijn worden vergeleken tekenen zich toch wel duidelijke trends af ten aanzien van veel soorten dagroofvogels.

Zo is duidelijk dat het wintervoorkomen van een aantal roofvogels stabiel is te noemen. De Bruine kiekendief is hier een fraai voorbeeld van. Ook de Sperwer, een soort waarvan de trefkans niet zo voorspelbaar is, komt over een grotere reeks van jaren als zeer stabiel naar voren met een winterbestand tussen de 15 en 20 exemplaren. Het werkelijke aantal zal overigens beslist hoger zijn maar met een vergelijkbare groep vogelaars die 's winters de Hoeksche Waard uitkammen geven de cijfers toch een redelijk betrouwbaar beeld van de trend van zo'n soort. Dit geldt overigens precies zo voor de Havik die met de 5 getelde exemplaren in 2008 keurig in het rijtje past.

Buizerds en Torenvalken zijn over het algemeen gemakkelijk te scoren. Zo zijn er in de Hoeksche Waard in een gemiddelde winter ongeveer 4 x zoveel Buizerds als Torenvalken. Met wat schommelingen naar boven en naar beneden kunnen we stellen dat er een winterbestand is van zo'n

400 Buizerds tegen ongeveer 100 Torenvalken. Het jaar 2008 vormt daarop geen uitzondering met resp. 412 tegen 96 getelde exemplaren.

In de Hoeksche Waard werden tijdens de telling 4 Slechtvalken gezien hetgeen ook goed in het beeld past.

Ruigpootbuizerd, Smelleken, Rode wouw en Zeearend werden tijdens de telling niet waargenomen. Er overwinterde dit jaar geen Zeearend in ons onderzoeksgebied. Wel waren er enkele waarnemingen op de Korendijkse slikken vroeg in het winterseizoen. Ook de Rode wouw werd buiten de telperiode een keer opgemerkt zwerfend langs de A 29 op 26 januari.

De Ruigpootbuizerd lijkt vrijwel voorgoed uit ons winterbeeld verdwenen. Een conclusie die hopelijk binnenkort niet voor de gehele Delta opgaat. Nog zo'n arctische broedvogel, het Smelleken lijkt toch ook iedere winter moeilijker te spotten.

Met dank aan alle tellers
Janus Verkerk

Voor de bij dit verslag behorende tabellen zie de bijlage.

NOTULEN VOGELWERKGROEPVERGADERING HWL D.D. 1 NOVEMBER 2007

Opening

Janus opent de avond en heet de volgende mensen van harte welkom die zich kort nader voorstellen:

Ruud Polderman: doet al mee met West.

Natascha Goemaere: Vanuit de vogelcursus Strijen actief geworden in Oost.

Ronald Dorst: Komt uit de laatste gidsopleiding, woonachtig in Strijen

Nico de Graaf : lid van Weidevogelwerkgroep en woont in Strijen

Mededelingen

Trektellen: Menno Korbijn doet dit intensief aan het Hollandsch Diep. Gegevens terug te lezen op Trektellen.nl, zuidkant HW (kun je als favoriet instellen op deze site).

Moderator vogelwaarnemingen HWL.nl: na stoppen door Frank heeft Janus dit tijdelijk overgenomen. Spelregels wat strenger gemaakt, moet vooral geen babbelbox worden. Geen kwetsbare nestlocaties verspreiden via internet. Na wat verzet is iedereen tevreden hoe het gaat. Hans Westerlaken zal met Janus bespreken om deze taak over te nemen.

Sovon-dag: Janus deelt mede dat deze op 24 november plaatsvindt, programma ligt ter inzage.

Roofvogeltelling januari 2008: Telformulieren kunnen in de pauze worden opgehaald.

Wetlandwacht: Afgelopen zaterdag was er een bijeenkomst van de wetlandwachten uit de regio. Jan van Westen bericht hierover. De inspanningen van de VWG worden erg gewaardeerd. Er komt een rapport uit van de wetlandwachters. De bijeenkomst is afgesloten met een excursie naar de Hoogezandsche Gorzen waar natuurontwikkeling plaatsvindt.

Delta-excursie: Op 5 januari om 9.00 uur NEC o.l.v. Janus, Peter en Piet (nog af te spreken).

Patrijzen (Martin Benard)

Martin laat in een indrukwekkende power-point presentatie de resultaten zien en de verschillen met de vorige inventarisatie een paar jaar eerder. De winterpopulatie wordt geschat op 200-210 (lichte toename) en aantal broedparen op 80 (waren er in 1955 ooit 500!).

De populatie lijkt sinds 1999 stabiel.

Ganzenbeleid

Door afmelden van Cees Mesker is dit agendapunt niet doorgegaan. Wel vermeldt Janus dat de overzomerende ganzen een steeds groter probleem vormen en dat beheersmaatregelen getroffen zijn (worden). Janus verwijst in dit kader naar een rapport 'Natuurontwikkeling Oosterse Bekade Gorzen en Hoogezandsche Gorzen effecten op ganzenpopulaties en ganzenschade'. Tevens naar het door LNV uitgegeven boekje 'Ganzenbord' met overheerlijke ganzenrecepten.

Kerkuilen (Rob Burgmans)

Door een uitstekend muizenjaar in 2007 een record aan succesvolle kerkuilparen: 12 broedparen, een absoluut record en dan te bedenken dat in 2000 het eerste broedpaar na heel veel jaren van afwezigheid werd vastgesteld. Ook het aantal jongen is indrukwekkend. 58 uitgevlogen jongen, waarvan er 34 zijn geringd. Een paar hadden zelfs 8 jongen in de kast!!

Volgens Rob nadert Oost inmiddels West met 5 broedparen (West dus 7). Doorvragen leerde dat de stand eigenlijk 5-5 is, want 2 broedparen zitten op Tiengemeten. Volgend jaar zal Rob extra aandacht geven aan alle locaties waar in het verleden kasten zijn opgehangen en waarvan nog onbekend is of daar Kerkuilen zitten.

IJsvogels

Dit juweel gaat het voor de wind, minstens 15 paar vastgesteld (met 10 nestvondsten). Het bolwerk ligt in Oost. Janus legt uit waarom voorzichtigheid troef is bij exacte locaties. Elke excursie in de HW levert momenteel een ijsvogel op!

Oeverzwaluwen/Huiszwaluwen

De nieuwe coördinator is hiermee nog bezig met Hans Willemsen als achtervang (beide overigens m.k.g. afwezig). Er moeten nog een paar formulieren worden ingeleverd! Aantal broedparen oeverzwaluwen is maar liefst 498 (190 in 2006), waarvan 378 in de APL! Het aantal huiszwaluwen wordt obv de ingeleverde formulieren geschat op 1.100.

Zwarte wouw

Hans Westerlaken vertelt over de broedpoging van de zwarte wouw in de Ambachtsheerlijkheid. Gerard Ouweneel heeft hierover een artikel geschreven, hetgeen op de website staat van de roofvogelwerkgroep van de HW, in In Vogelvlucht en in het Vogeljaar.

Broedvogels 2006 Korendijsche Slikken (Gert Huijzers)

De tweede power-point presentatie van hoog niveau over de jarenlange inventarisaties van de Korendijsche slikken en de invloed van biotoopwijzigingen in de loop der jaren op de vogelpopulatie. Het vele veldwerk levert belangrijke feiten op en het interpreteren hiervan is een boeiende aangelegenheid. In februari 2007 is hiervan door Gert een prachtig gedocumenteerd rapport uitgegeven.

In Vogelvlucht

Joke ligt e.e.a. toe. Alweer het 9^e jaar. Nog drie nummers te gaan en dan stoppen Piet en Joke er na tien jaar mee. Joke legt de vraag bij de regio coördinatoren neer om te inventariseren of de leden voortaan op papier of als pdf een exemplaat willen ontvangen. Dit kan een hoop papier schelen. Joke geeft problemen weer van de adressenlijst die niet up-to-date is te krijgen (bron is een zeer oud word-document). Janus en Peter zullen dit probleem oppakken.

Rondvraag

Sjoerd: Waarschijnlijk op 23 februari lezig van Chris van Rijswijk, komt in Waardzegger.

Op 21 april 2008 lezing over Tiengemeten door Henk Mayer.

Sjoerd vraagt ook vrijwilligers voor vogelcursus in voorjaar 2008 in Klein Profijt. Frank, Rob en Martin die dit afgelopen jaar hebben gedaan hebben aangegeven in 2008 geen cursus te geven. Uit de

vergadering melden zich geen vrijwilligers. In Strijen loopt overigens al een vogelcursus die doorgaat t/m het voorjaar 2008.

Na het drankje heeft Hans Westerlaken een film laten zien van een boottocht in Zuid-Afrika met uitzicht op de Tafelberg met spectaculaire zeevogels. Sommigen werden al misselijk bij het zien van de beelden. Daarom extra dank voor hetgeen Hans heeft moeten overwinnen om dit aan ons te laten zien.

(Notulist, Peter de Barse)

MEDEDELINGEN

- De najaarsvergadering zal worden gehouden op donderdag 30 oktober 2008.
- Kopij voor ' In Vogelvlucht 19 ' voor 4 oktober 2008 inleveren.

INHOUD

IV 18- 1	Redactie	Ten geleide			
IV 18- 1	Ouweneel, G.L.	Uilofiel	Verhaal	Hoeksche Waard	Uilen
IV 18- 2	Benard, M.	HWL-vogeldag 2008 op derde Kerstdag	Aankondiging	Hoeksche Waard	
IV 18- 2	Benard, M.	Patrijzenstand stabiel op laag niveau	Inventarisatie	Hoeksche Waard	Patrijzen
IV 18- 5	Verkerk, J.	Broedvogelinventarisatie reservaat Oudeland van Strijen	Inventarisatie	Oudeland van Strijen	Broedvogels
IV 18- 7	Mollet, M.	Resultaten van de roofvogelinventarisatie 2007: WOUW!	Inventarisatie	Hoeksche Waard	Roofvogels
IV 18- 10	Verkerk, J.	Roofvogeltelling januari 2008	Verslag	Hoeksche Waard	Roofvogels
IV 18- 11	Barse, P. de	Notulen vogelwerkgroepvergadering HWL d.d. 1 november 2007	Verslag		
IV 18- 12	Redactie	Mededelingen			
IV 18- 13	Verkerk, J.	Bijlage met tabellen bij roofvogeltelling	Inventarisatie	Hoeksche Waard	Roofvogels

BIJLAGE

- Wintertelling Roofvogels Hoeksche Waard en Tiengemeten per atlasblok
- Broedparen Roofvogels 1999-2003

Wintertelling Roofvogels Hoekschewaard en Tiengemeten per atlas blok

Periode: januari 2006

Atlas-blok	Onderzoeker	Opp. km2	Rode wouw	Bruine k-dief	Blauwe k-dief	Havik	Sperwer	Buizerd	Torenvalk	Smelleken	Slechtvalk	Zeearend
37-55	West	3						3	1			
37-56	West	11					2	3	5			
37-57	Noord	12					2	10	5			
37-58	Noord	7						4	4			
43-14	West	19		1	4	1	1	22	4		2	2
43-15	West	25						43	8		2	
43-16	West	25						17	4			
43-17	Noord	25	1				3	34	11		1	
43-18	Oost	25				1	2	30	13		3	
43-24	West*	2									1	
43-25	West*	10						12	1			
43-26	Zuid	23						35	2			
43-27	Oost	25					3	18	4			
43-28	Noord	25					1	30	4		1	
43-37	Oost	7			1			9				
43-38	Oost	9			1	3	2	12	5	1	1	
44-11	Oost	10			1	1	1	14	5			
44-21	Oost	12					2	15	1			
Hoeksche Waard		275	1	1	7	6	19	311	77	1	11	2
Tiengemeten*		12		5	2			10	7		1	
Totaal generaal		287	1	6	9	6	19	321	84	1	12	2

Totaal Hoeksche Waard 436

Totaal Tiengemeten 25

Wintertellingen roofvogels Hoekschewaard

Januari	1983	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Rode wouw		2																2				1
Zeearend									1			2	1		1		1	2	2			2
Bruine kiekendief	1	2	1	2	3	4	6	3	4	2	2	3	3	1	2	2	1	1	2		2	1
Blauwe kiekendief	10	7	15	10	7	12	8	15	6	5	3	11	16	8	10	15	7	11	10	7	10	7
Havik							1	1		1	1	2	3	1	4	1	4	5	5	7	7	6
Sperwer	16	5	4	4	6	5	16	14	12	10	11	13	14	13	15	13	16	13	22	21	22	19
Buizerd	39	35	60	59	53	36	59	97	69	98	169	142	180	236	209	234	218	270	331	281	280	311
Ruigpootbuizerd		1	1	2	1		1	1	2				1								1	
Torenvalk	32	23	17	47	113	68	85	70	61	67	39	123	43	76	95	82	115	63	112	74	140	77
Smelleken	2	4	2	1			3	3	5		1	1	2	4		2	1	1	4	6	4	1
Slechtvalk		1	1	1	2	1	2	2	3	2	3	2	2	3	2	4	1	3	5	8	7	11
Totaal	100	80	101	126	185	126	181	206	163	185	229	299	265	342	338	353	364	371	493	404	473	436

Wintertellingen roofvogels Tiengemeten

Januari	1991	1993	1996	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Rode wouw									1					
Zeearend										1				
Bruine kiekendief	2	2	1			2	1	7	5	1	3	5	1	2
Blauwe kiekendief	7	5	4	5			2			3	1	2		
Sperwer	1		2											
Buizerd	5	10	9	9	5	13	7	7	10	11	11	10	7	5
Torenvalk	5	15	2	3	2	3	5	2	2	5	1	7	14	3
Smelleken		1									1			
Slechtvalk		1					1					1		1
Totaal	20	34	18	17	7	18	16	16	18	21	17	25	22	11

Atlasblok	Telgroep	Opp km2	Buizerd	Torenvalk	Sperwer	Havik	Slechtvalk	Bruine kiek	Blauwe kiek	Smelleken	Zeearend	Rode wouw	Totaal
37-55	West	3	2	2									
37-56	West	11	5	1	1								
37-57	Noord	12	7	2					1				
37-58	Noord	7	7	5	1								
43-14	West	19	11	5		1		2	1				
43-15	West	25	30	10	3	1			1				
43-16	West	25	8	1	1								
43-17	Noord	25	29	11	1				1				
43-18	Oost	25	32	14	3	1							
43-24	West	2											
43-25	West	10	6	3									
43-26	Zuid	23	41	11			1						
43-27	Oost	25	6	4									
43-28	Oost	25	34	13	1		1						
43-37	Oost	7	37	1			1						
43-38	Oost	9	15	4	1								
44-11	Oost	10	9	6	1	2	1		1				
44-21	Oost	12	6	3	2								
Hoeksche Waard		275	285	96	15	5	4	2	5	0	0	0	412
Tiengemeten	West	12	5	3			1	2					11
Totaal		287	290	99	15	5	5	4	5	0	0	0	423

Broedparen roofvogels Hoekschewaard

	1998	1999	2000	2001	2002	2003*			
Buizerd	19	19	25	23	39	36			
Havik	3	3	3	7	7	8			
Sperwer	4	5	3	6	6	9			
Bruine kiekendief	15	19	23	25	29	22			
Torenavalk		28	40	38	42	17			
Boomvalk		1	3	2	4	4			

Totaal	41	75	97	101	127	96			
--------	----	----	----	-----	-----	----	--	--	--

Broedparen roofvogels Tiengemeten

	1998	1999	2000	2001	2002	2003*			
Buizerd	1	3	3	3	3				
Havik					1				
Sperwer									
Bruine kiekendief	9	9	8	7	8				
Torenavalk			1	1	2				
Boomvalk			1		2				

Totaal	10	12	13	11	16				
--------	----	----	----	----	----	--	--	--	--

Broedparen roofvogels N. Ventjager

	1998	1999	2000	2001	2002	2003			
Buizerd			2	2	1	1			

In 2003* alleen alle gegevens van H-waard oost bekend met enkele aanvullingen van H-waard west